

Gevolgen Wet bestuur en toezicht rechtspersonen voor verenigingen en stichtingen

In dit informatieblad vindt u informatie over de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen

In dit informatieblad

1. Doel van de wet	1
2. Vijf maatregelen	1
3. Wat moet u doen?	2
4. Verdere toelichting op maatregelen	2
5. Waar kunt u terecht als u vragen heeft?	4

1 Doel van de wet

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen voorziet in maatregelen om de kwaliteit van bestuur en toezicht bij verenigingen en stichtingen te verbeteren. Het gaat om verenigingen en stichtingen van klein tot groot, dus van beroepsorganisaties tot gezelligheids- en sportverenigingen. Dat kan in onder meer de zorg, het onderwijs, de woningbouw, de muziek- of de goededoelensector zijn. Het grootste gedeelte van de wet treedt op 1 juli 2021 in werking (zie voor de uitzondering hierop paragraaf '4.1 Verdere toelichting op maatregelen').

2 Vijf maatregelen

Vijf maatregelen staan centraal in deze wet:

1. Voor de vereniging en de stichting wordt een wettelijke grondslag gegeven om een raad van commissarissen of een monistisch bestuursmodel in te stellen (zie voor uitleg over wat een monistisch bestuursstelsel precies is '4.1 Verdere toelichting op maatregelen').
2. Wanneer bestuurders en commissarissen van verenigingen en stichtingen een tegenstrijdig belang hebben, mogen zij niet deelnemen aan de besluitvorming.
3. Er worden regels gegeven voor aansprakelijkheid van bestuurders en commissarissen van verenigingen en stichtingen in geval van faillissement wegens onbehoorlijke taakvervulling.
4. De rechter krijgt meer beoordelingsvrijheid om een bestuurder of commissaris van een stichting te ontslaan als het Openbaar Ministerie of een belanghebbende daar om verzoekt.
5. Voor de vereniging en stichting geldt dat (a) de statuten een regeling moeten bevatten voor ontstentenis (bv. overlijden, ontslag) of belet (bv. ziekte) van bestuurders en commissarissen en (b) dat een bestuurder of commissaris niet meer stemmen kan uitbrengen dan de andere bestuurders of commissarissen tezamen.

Wilt u meer over deze maatregelen weten? Maatregel 5 lichten we toe bij '3. Wat moet u doen?'. Onder '4. Verdere toelichting op maatregelen' vindt u meer informatie over andere maatregelen.

3 Wat moet u doen?

Beraad u over de mogelijkheden van de wet

- Verenigingen en stichtingen kunnen bij inwerking-treding van de wet hun bestaande structuren voor bestuur en toezicht houden, zoals de structuur waarin sprake is van een algemeen en een dagelijks bestuur of een raad van toezicht. Het wetsvoorstel brengt daar geen wijziging in.
- Bestaande verenigingen en stichtingen doen er niettemin goed aan om zich te beraden op de mogelijkheden en gevolgen die de wet hen biedt. De notaris kan verenigingen en stichtingen adviseren wat de wijzigingen van dit wetsvoorstel voor hen betekenen. Ook kunt u contact opnemen met de organisaties die onder '5. Waar kunt u terecht als u vragen heeft?' vermeld staan.
- De wet stimuleert u om het gesprek aan te gaan als bestuurder en/of toezichthouder van verenigingen en stichtingen over hoe goed bestuur en toezicht binnen de vereniging of stichting het best geborgd kan worden. Dat kan een intern gesprek zijn, maar kan bijvoorbeeld ook gevoerd worden met leden of donateurs van de vereniging of stichting.

Pas in bepaalde gevallen uw statuten aan

- Vanaf 1 juli 2021 moeten de statuten van een bestaande vereniging of stichting bij de eerstvolgende statutenwijziging worden aangepast in het geval de statuten nog geen regeling bevatten voor ontstentenis (bv. overlijden, ontslag) of belet (bv. ziekte) van bestuurders of commissarissen.
- Ook moeten de statuten van een bestaande vereniging en stichting bij de eerstvolgende statutenwijziging worden aangepast in het geval de statuten een regeling bevatten dat één bestuurder (commissaris) meer stemmen kan uitbrengen dan de andere bestuurders (commissarissen) tezamen. Daarbij wordt in de wet ook een termijn aan de geldigheid gesteld. Na 5 jaar kan door een vereniging of stichting sowieso geen beroep meer worden gedaan op zo'n regeling in de statuten.

- Voor verenigingen en stichtingen die worden opgericht na 1 juli 2021 geldt dat zij:
 - in de statuten een regeling moeten opnemen voor ontstentenis (bv. overlijden, ontslag) of belet (bv. ziekte) van bestuurders en commissarissen; en
 - in de statuten geen regeling mogen opnemen waar één bestuurder of commissaris meer stemmen kan uitbrengen dan de andere bestuurders of commissarissen tezamen.

Voor de oprichting of statutenwijziging van een vereniging of stichting moet u bij de notaris langs.

4 Verdere toelichting op maatregelen

1. Raad van Commissarissen/Raad van Toezicht en het monistisch bestuursmodel

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen geeft een wettelijke grondslag voor verenigingen en stichtingen voor het instellen van:

- a. een monistisch bestuursmodel met één orgaan: het bestuur bestaande uit uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders (NUBs); of
- b. een dualistisch bestuursmodel met twee organen: 1) het bestuur en 2) de raad van commissarissen of raad van toezicht.

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen geeft verder regels voor de taakvervulling van commissarissen en NUBs. Een raad van commissarissen (RvC) van een vereniging of een stichting kan ook worden aangeduid als een raad van toezicht (RvT). De leden van een RvC of RvT hebben tot taak om 1) toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken en 2) het bestuur te adviseren. Hetzelfde geldt voor de NUBs ten opzichte van uitvoerende bestuurders. Bij de vervulling van deze taken moeten de commissarissen of NUBs het belang van de rechtspersoon in acht nemen. Het is niet verplicht om een monistisch of dualistisch bestuursmodel te hebben; verenigingen en stichtingen kunnen ook volstaan met alleen een bestuur. Sommige verenigingen en stichtingen hebben nu al een raad van toezicht of een algemeen en dagelijks bestuur.

NB: De bepalingen die een wettelijke grondslag geven voor het monistisch bestuursmodel bij verenigingen en stichtingen treden nog niet in werking per 1 juli 2021. De inwerkingtreding van deze bepalingen is uitgesteld. Daarom kunnen de uitvoerende bestuurders en NUBs nog niet in het Handelsregister worden geregistreerd. Het nu nog ontbreken van een wettelijke grondslag voor het monistisch bestuursmodel doet er niet aan af dat in de praktijk bij sommige verenigingen en stichtingen al wordt gewerkt met een monistisch bestuursmodel. Die praktijk kan ongewijzigd worden voortgezet.

2. Tegenstrijdigbelangregeling

Van tegenstrijdig belang is sprake als een bestuurder of commissaris van een vereniging of stichting bij een besluit een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat strijdig is met het belang van de vereniging of stichting. Denk aan het geval dat een vereniging een bepaald pand wil huren voor haar activiteiten en een van de bestuurders van de vereniging verhuurder is van dat pand. Het persoonlijk belang van de bestuurder is in dat geval tegenstrijdig aan het belang van de vereniging. De bestuurder heeft immers belang dat zijn pand gehuurd wordt voor een zo hoog mogelijke huur. De vereniging heeft belang bij een pand met zo laag mogelijke huur.

Met de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen gaat de besluitvormingsregeling gelden voor de vereniging en de stichting. De besluitvormingsregeling houdt in dat indien een bestuurder of commissaris een persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de vereniging hij niet mag deelnemen aan de besluitvorming. Als alle bestuurders van een vereniging een tegenstrijdig belang hebben, schuift de bevoegdheid om het besluit te nemen door naar de RvC of de algemene vergadering, tenzij de statuten anders bepalen. Als alle bestuurders van een stichting een tegenstrijdig belang hebben, schuift de bevoegdheid om het besluit te nemen door naar de RvC en, in het geval alle leden van de RvC een tegenstrijdig belang hebben of de stichting geen RvC heeft, wordt het besluit genomen door het bestuur onder schriftelijke vastlegging van de overwegingen die aan het besluit ten grondslag liggen, tenzij de statuten anders bepalen.

3. Aansprakelijkheid in faillissement van bestuurders en commissarissen van de vereniging en de stichting

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen regelt dat bestuurders en commissarissen van informele en niet-commerciële verenigingen en niet-commerciële stichtingen ook aansprakelijk kunnen zijn in geval van faillissement van de rechtspersoon wanneer zij hun taken onbehoorlijk hebben vervuld. Net als nu al kan bij de bestuurders en commissarissen van formele en commerciële verenigingen en commerciële stichtingen.

Voor bestuurders en commissarissen van semi-publieke instellingen die in sectorspecifieke regelgeving aan een variant jaarrekeningenplicht zijn onderworpen (zoals woningcorporaties, onderwijsinstellingen en zorginstellingen), geldt bovendien een bewijsvermoeden als, kort gezegd, hun boekhouding niet op orde is. Het bewijsvermoeden houdt in dat wanneer niet aan de jaarrekeningplicht of boekhoudplicht is voldaan, er sprake is van een onbehoorlijke taakvervulling en aannemelijk is dat deze onbehoorlijke taakvervulling een belangrijke oorzaak is van het faillissement. De bestuurder of commissaris is dan aansprakelijk jegens de rechtspersoon, tenzij hij aantoont dat het faillissement niet te wijten is aan kennelijk onbehoorlijke taakvervulling. Het wordt zo eenvoudiger voor de curator de bestuurder of commissaris aansprakelijk te stellen in geval van faillissement. Het bewijsvermoeden is niet van toepassing op bestuurders en commissarissen van de overige informele en niet-commerciële verenigingen en niet-commerciële stichtingen. Als zij de boekhouding niet op orde hebben, is dat niet automatisch een reden voor aansprakelijkheid.

4. Ontslagregeling bij de stichting

Stichtingen hebben geen leden - en vaak ook geen RvC/RvT - die de bestuurders kunnen ontslaan. Om deze reden kan een bestuurder van een stichting nu al door de rechtbank worden ontslagen op verzoek van het Openbaar Ministerie of een belanghebbende. Het ontslag leidt tot een bestuursverbod voor vijf jaar.

In de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen worden de gronden uitgebreid waarop een stichtingsbestuurder kan worden ontslagen door de rechter. Ontslag wordt mogelijk op grond van taakverwaarlozing of andere gewichtige redenen of wegens ingrijpende wijziging van omstandigheden op grond waarvan het voortduren van het bestuurderschap in redelijkheid niet geduld kan worden. De ontslagregeling gaat ook voor commissarissen van de stichting gelden. De rechter krijgt de mogelijkheid het bestuursverbod achterwege te laten als de bestuurder of commissaris geen ernstig verwijt te maken valt.

5. Waar kunt u terecht als u vragen heeft?

Rijksoverheid

Op de website www.rijksoverheid.nl vindt u informatie over veel onderwerpen van de Rijksoverheid. Als u het antwoord op uw vraag niet kunt vinden op deze website, kunt u uw vraag telefonisch of per e-mail stellen aan Informatie Rijksoverheid. Het telefoonnummer is 4-cijferig: 1400 (lokaal tarief) en bereikbaar op werkdagen van 08.00 tot 20.00 uur. U kunt uw vraag ook per e-mail stellen via het contactformulier op de website.

De tekst van de wet is gepubliceerd in Staatsblad 2020, nr. 507. Dit kunt u lezen op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2020-507.html>.

Instituut voor Verenigingen, Branches en Beroepen (IVBB)

Het IVBB is een non-profit organisatie voor verenigingen en stichtingen en geeft praktische informatie en ondersteuning over de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen. www.ivbb.nl

De Nederlandse Associatie (DNA)

DNA verenigt Nederlandse branche-, beroeps- en belangen- organisaties, federaties, fondsen en bonden. DNA stimuleert en ondersteunt de professionalisering van verenigingen en verwante organisaties. www.denederlandseassociatie.nl

De notaris

Voor voorlichting en vragen over de oprichting of statutenwijziging van een vereniging of stichting kunt u bij de notaris terecht. www.notaris.nl/stichting-en-vereniging

Colofon

Dit informatieblad is een uitgave van het ministerie van Justitie en Veiligheid
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag.

Juni 2021 | 21402633
Aan de inhoud van dit informatieblad kunt u geen rechten ontleen